

ALBÁNIA

I. AZ ORSZÁG TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HELYZETE

1. Általános információk

Hivatalos megnevezés	Albán Köztársaság
Államforma	parlamentáris köztársaság
Főváros	Tirana
Terület	28 748 m ²
Népesség	2 831 000 fő (2011. októberi népszámlálás előzetes eredménye)
Nemzetiségi megoszlás	90% albán, 9% görög, szerb, montenegrói, cigány, aromun
Vallási megoszlás	70% muzulmán, 20% ortodox, 10% katolikus
Hivatalos nyelv	albán
Klíma	kontinentális
Államfő	Bujar Nishani köztársasági elnök (2012. júliustól)
Miniszterelnök	Sali Berisha
Hivatalos pénznem	Albán lek (ALL)
Jelentősebb városok	Tirana, Durresi, Elbasani, Vlora, Shkodra, Korca

2. Főbb gazdasági mutatók, a gazdaság szerkezete, főbb ágazatok

Albánia főbb gazdasági mutatói, 2009-11

		2009	2010	2011
GDP (folyó áron)	Mrd EUR	9,3	10,3	
GDP változás (reál)	%	3,3	3,9	3,1
Egy főre jutó GDP (PPS)	Ezer EUR/fő	2,7	2,8	
Infláció (fogyasztói árindex)	%	2,2	3,5	
Munkanélküliségi ráta	%	13,6	13,5	13,3
Költségvetés egyenlege	GDP %-a	-7,0	n.a.	
Államadósság (év végi)	GDP %-a	55,4	60,5	
Folyó fizetési mérleg egyenlege	GDP %-a	-6,0	-9,1	
Árfolyam (éves átlag)	Lek/EUR	132	137	140

Forrás: Institute of Statistics of Albania, Bank of Albania

Albánia Európa legszegényebb országai közé tartozik, amely Enver Hodzsa négy évtizedes diktatúráját követően a mai napig nem tudott megbirkózni az átmenet összes kihívásával. Albánia a régióbeli társaihoz képest gazdasági téren is többéves lemaradással kezdte meg a demokratizálódási folyamatot. Az ország infrastruktúrájának állapotából, a tulajdonviszonyok rendezetlenségéből, szabályozásának hiányosságából következően Albánia továbbra is korlátozott mértékben felel meg a működő piacgazdaság kritériumainak.

A gazdaság ugyan az elmúlt évtizedben folyamatosan bővült, ennek üteme azonban – a zavaros politikai helyzet és a válság hatására – az elmúlt két évben lelassult. A piacgazdasággá alakulás útján járó albán átmeneti gazdaság legfontosabb kihívása a külföldi tőke becsalogatása az országba, ugyanis nem rendelkezik sem kellő tőkével, sem szakértelemmel és technikával a saját erőből való előrelépéshez.

A gazdaság meghatározó ágazatai a szolgáltató szektor (39%), a mezőgazdaság (24%) és az építőipar (11%), és fontos szerepe van a gazdaságban a hazautalásoknak is, amelyek a GDP 12%-át teszik ki átlagosan. A külföldön élő és dolgozó mintegy 1 millió albán állampolgár rendszeres hazautalásainak összege évi 1,1 Mrd euró, ami a nemzetközi pénzügyi válság hatására 35-40%-kal csökkent.

Albánia hagyományosan és természeti adottságainál fogva elsősorban mezőgazdasági ország. Az ipar vezető ága a könnyűipar, ezen belül a textil-, az élelmiszer-, a fa- és a dohányipar. A kommunizmusban kialakult nehézipar mára jóformán megszűnt, csak a kőolaj-finomítás jelentős. Az ország természeti kincsekben ugyanakkor egészen gazdag (vasérc, réz, petróleum, földgáz). A probléma azonban a hatékony kitermeléshez szükséges technika hiánya. Jelentős potenciál rejlik a fejlődő turizmusban.

Az egy főre eső GDP mindössze 26%-a az EU-s átlagnak. A munkanélküliség a hivatalos adatok szerint 13% körüli szinten áll, a valós viszonyokat tükröző adat azonban 30% körüli ráta lehet. Az ország gazdasága szerkezeti problémákkal is küzd: egyrészt a mezőgazdaságból élők aránya

meghaladja az összes foglalkoztatott felét, vagyis rengetegen gazdálkodnak gépesítetlen családi farmokon, másrészt pedig becslések szerint az informális gazdaság a GDP mintegy 50%-át teszi ki.

A KKV szektor a nemzetgazdasági kibocsátás 60-65%-át teszi ki. A szektor vállalásai nyereségüket általában nem forgatják vissza a gazdaságba, így az nem szolgálja a munkahelyteremtést és a technológiai fejlesztést. A vállalkozások elsősorban családi kapcsolatokra épülnek és klán-szerűen működnek.

Nemzetközi szakértői vélemények szerint a szürke és feketegazdaság jelenléte változatlanul markáns és a belső gazdasági-kereskedelmi folyamatok nagy részét a politikai hatalommal összefonódott monopóliumok uralják. Nagy gondot okoz a korrupció, az alacsony adózási és járulékfizetési fegyelem is.

Albánia – mindenekelőtt a behozatalra és a külföldi befektetésekre való nagyfokú ráutaltsága miatt – nyitott gazdaságú ország. Az elmúlt években a kormány EU-konform és vállalkozásbarát intézkedéseket hozott a beruházási környezet javítására, annak érdekében, hogy Albánia vonzó befektetői célponttá váljon. Hozzáálltak az adórendszer reformjához is. Albánia pénzügyi rendszere regionális összehasonlításban kedvező helyzetben van: a bankoknak nincs, vagy csak kevés közvetlen kapcsolata van a problémás nemzetközi tőkével, illetve partnerekkel.

3. Külkereskedelmi tendenciák, külkereskedelmi statisztika, főbb partnerek, főbb termékek

Albánia külkereskedelmi forgalma, 2008-11

		2008	2009	2010	2011
Áruforgalmi egyenleg	M EUR	-2 432	-2 303	-2 082	-2 241
Export	M EUR	917	751	1 172	1 406
Import	M EUR	3 349	3 054	3 254	3 647
Szolgáltatások egyenlege	M EUR	70	173	232	134
Export	M EUR	1 688	1 771	1 751	1 747
Import	M EUR	1 618	1 598	1 519	1 613

Forrás: Bank of Albania, Institute of Statistics, Albania

Az albán gazdaságban továbbra sem az árutermelés, hanem a kereskedelem dominál: az ország fogyasztási cikkekből és termelő eszközökből mintegy 75%-ban importra szorul. Kiemelkedően magas a külkereskedelmi mérleg hiánya.

Albánia külkereskedelmi partnereinek túlnyomó többsége (88%-a) EU-tagállam. A fő kereskedelmi partnerek kivitel szempontjából: Olaszország, Oroszország, Szlovénia, Szerbia, míg behozatal szempontjából: Olaszország, Görögország, Ausztria, Törökország. A két legfőbb kereskedelmi partner továbbra is Olaszország (export: 47,2%, import: 26,6%) és Görögország (export: 7,8%, import: 12,8%).

Legfontosabb import termékei a gépek, elektronikai eszközök és felszerelések, élelmiszeripari termékek (zöldség, gyümölcs, étkezési búza), valamint dohányáru. Fő export cikkek: ásványi nyersanyagok, cement, a textil-ipar és a bútorgyártás termékei, mezőgazdasági áruk, bőr- és húsáruk, növényi termékek, ill. a tengeri hal.

4. Tőkeáramlás alakulása és a főbb partnerek

Albánia közvetlen tőkebefektetés importja és exportja, 2009-11

		2009	2010	2011
Külföldi közvetlen tőkebefektetés-import	M EUR	688	788	711
Külföldi közvetlen tőkebefektetések állománya	M EUR	2500	3100	n.a.
Tőkekifektetés más országba	M EUR	25,7	-8,5	n.a.
Tőkekifektetés állománya	M EUR	122	103	n.a.

Forrás: Bank of Albania, UNCTAD World Investment Report 2011

Az Albániába beáramló külföldi közvetlen tőkebefektetés elsősorban a privatizációhoz köthető. A beruházó országok listáját Olaszország vezeti, majd Görögország, Törökország, Németország és az USA következik.

A külföldi befektetőket leginkább a korrupció, a tulajdon-nyilvántartás megbízhatatlansága, a magas korrupció, az energiaellátás problémái, ill. a nem kellően meggyőző politikai stabilitás és a gyakori jogbizonytalanság tartja vissza az albániai beruházásokról.

Az ország gazdasági mérete és fejletlensége okán csak külföldi tőke bevonásával fejlődhet, ezzel pedig a kormány is tisztában van. Az elmúlt években a kormány határozott lépéseket tett a beruházási környezet javítására, hozzájárva az adórendszer reformjához (10%-os, egykulcsos), aminek közvetlen pozitív hatása volt a beruházásokra is. A régió országaival összehasonlítva Albániában a legkisebbek a vállalkozásalapításhoz és működtetéshez kapcsolódó pénzügyi terhek. Komoly probléma maradt azonban a hivatalos adatok szerint is 14%-os munkanélküliség, továbbá a fekete- és szürkegazdaság markáns jelenléte. A külföldi befektetők vonzására 2011-ben létrehozták az Albanian Investment Development Agency (AIDA) nevű új befektetési ügynökséget, amely teljes körű információs háttérrel biztosít a külföldi befektetők számára.

A működő-tőke bevonás további növelésének érdekében az albán kormány kiemelt figyelmet fordít az energiatermelő szektor fejlesztésére.

2011-ben az országba beáramló külföldi működőtőke kb. 10%-kal csökkent 2010-hez képest és továbbra is alacsony szinten áll. Elmondható azonban, hogy balkáni összehasonlításban Albánia kezd felzárkózni, egyre többen ismerik fel a kihasználatlan lehetőségeket, elsősorban a telekommunikáció, a bankrendszer és az infrastruktúra területén.

II. MAGYARORSZÁG ÉS ALBÁNIA BILATERÁLIS KAPCSOLATAI

A magyar-albán külkereskedelem áruszerkezete (M EUR)

	KIVITEL		BEHOZATAL		EGYENLEG	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Összesen	60,5	54,1	1,2	0,9	59,3	53,2
Élelmiszer, ital, dohány	4,5	4,5	0,1	0,5	4,4	4,0
Nyersanyagok	7,3	10,7	0,0	0,1	7,3	10,6
Energiahordozók	0,2	1,9	0,0	0,0	0,2	1,9
Feldolgozott termékek	22,0	18,2	1,0	0,2	21,0	18,0
Gépek, gépi berendezések	26,5	18,8	0,1	0,1	26,4	18,7

Értékváltozás és a forgalom megoszlása 2011-ben (%)

	INDEX (2010=100)		MEGOSZLÁS	
	KIVITEL	BEHOZATAL	KIVITEL	BEHOZATAL
Összesen	89,4	75,0	100,0	100,0
Élelmiszer, ital, dohány	100,0	500,0	8,3	55,6
Nyersanyagok	146,6	155,0	19,8	11,1
Energiahordozók	950,0	0,0	3,5	0,0
Feldolgozott termékek	82,7	20,0	33,6	22,2
Gépek, gépi berendezések	70,9	100,0	34,8	11,1

Forrás: KSH

A magyar-albán áruforgalom összértéke mindig is rendkívül szerény volt. A kétoldalú áruforgalomban jelentős magyar aktívum tapasztalható: kivitelünk mintegy 60-szorosa a behozatalunknak. 2011-ben Magyarország kereskedelmi partnerei között az összes forgalmat tekintve Albánia a 63. helyen állt.

Főbb exporttermékeink: gépek és szállítóeszközök, vegyi áru, gyógyszer, gyógyszerészeti termékek, állati és növényi olaj, zsír, híradás-technikai, hangrögzítő és -lejátszó készülékek, feldolgozott termékek. Minimális értékű importunk több mint fele az élelmiszer, italok, dohány árufőcsoportból kerül ki.

Magyarországi közvetlen tőkebefektető nincs jelen Albániában. Mutatkozik ugyan érdeklődés, de a magyar befektetők egyelőre alapvetően tartózkodóak, bár nemzetközi értékelések szerint is érezhetően javult az albániai üzleti környezet. Az albániai magyar gazdasági jelenlétet mindössze néhány cég képviseli (Bull Hungary Kft., ELME Irányítástechnikai Kft., R&M Kárpátker Kft., Agro Legato Kft).

1.6. Magyar export szempontjából perspektivikus ágazatok, termékcsoportok

A magyar-albán kétoldalú kereskedelemben még számos kiaknázatlan lehetőség rejlik. A gépek, berendezések és a feldolgozott termékek mellett, az élelmiszerek töltenek be kiemelkedő szerepet exportunkban. A magyar élelmiszeripari termékek igen elismertnek és jó minőségűnek számítanak Albániában.

A befektetési környezet javuló, a vállalkozások pénzügyi terhei a legalacsonyabbak Európában. Az egyablakos cégregisztrációs rendszer működik, a közbeszerzések pályáztatása is mind áttekinthetőbb (teljes mértékben az Interneten történik).

- Albániában jelentős az igény a hagyományos magyar áruk, elősorban élelmiszerek iránt.
- A közeljövőben több nemzeti fejlesztési program indul az energetika, a közlekedés-szállítás (vasút, közút), a mezőgazdaság, a bányászat, és a turizmus terén. Különösen utóbbi területre várják a magyar befektetőket, mivel az albán tengerpart mintegy 92%-a még fejlesztésre vár az Adriai-, és a Jón-tenger vonatkozásában egyaránt.
- Az energetikai szektorban különösen a vízi erőművek kínálnak kedvező befektetési lehetőségeket. Eddig 220 vízi erőmű építését adták koncesszióba, amelyből 36 esetben kezdődtek el az építkezési munkálatok. További 220 erőmű építése vár koncessziós szerződésre, amelyek megépítése esetén zöld tanúsítvánnyal exportálhatnak villamos energiát Olaszországba.
- A mezőgazdasági termékfeldolgozás fejlesztése is aktuális, ahol több nagyszabású program indul
- Ugyancsak jó lehetőségek adódnak a magyar építőipari cégeknek, valamint az állami utépítési programokba bekapcsolódni szándékozó vállalatoknak is.

1.7. Magyar szempontból perspektivikus privatizációs, akvizíciós, vagy zöldmezős tőkekihelyezési lehetőségek

A külföldi befektetések kiemelt szerepet töltenek be az albán kormány programjában, ennek jegyében 2011 januárjában megalakult az új befektetési ügynökség, Albanian Investment Development Agency – AIDA - néven. Az ügynökség feladata, hogy teljeskörű információs háttérrel biztosítson a külföldi befektetők számára.

További fontos információk szerezhetők be a tiranai gazdasági kamaránál, valamint az ágazati minisztériumoknál.

2. Külkereskedelem-technikai tudnivalók

2.1. Külkereskedelmi engedélyezési rendszer, kereskedelmi minták és ideiglenes import szabályozása

Albániában a külkereskedelmet a Külkereskedelmi Törvény szabályozza, a szabad árumozgás Magyarországhoz hasonlóan biztosított. Az áru szabad forgalmazása Albánia egész területére kiterjedően biztosítja a szabad áruimportot és az áru akadálytalan mozgását. A szabad forgalom érvényes minden termékre, amely az ország kereskedelmi intézkedései, a vámterhek, és egyéb fizetési kötelezettség hatálya alá tartozik. Az ÁFA-befizetés (VAT) az áru albán vámterületre érkezésének pillanatában történik. Az ÁFA értéke az áru adózási alapértékének 20 %-a. Halasztott vámmilleték-fizetés érvényes az építő-, szállítási és távközlési iparágakban, továbbá az Albán Villamos Energia Társaság (KESH) részére történő befektetések keretében importált

gépekre, felszerelésekre: ekkor a vámilleték törlesztése a behozattól számított 6 hónapon belül válik kötelezővé.

Az ideiglenes engedélyezési rendszer behozatali vám és kereskedelmi kötelezettségtől való mentességet biztosít a re-exportra szóló külföldi (nem albániai) javak albán vámterületre történő szállítása esetén, azzal a feltétellel, hogy a re-export célú javak az amortizálódáson kívül más átalakuláson nem eshetnek át. Az ideiglenes engedélyezési rendszer maximum egy évre szól. A határidő elteltével a javakat kötelező külföldre szállítani. Re-export esetén a vámilleték a javak után fizetendő teljes kötelezettség 3%-a. A vámilleték törlesztés havonta történik, amíg a javak a vámhatály alá tartozó területen vannak. A gépek és a felszerelések többségénél a vámilleték 0%.

2.2. Speciális vámszabályok, vámtarifák elektronikus elérhetősége

Albánia az EU tagországainak többségével szabad kereskedelmi megállapodást írt alá. A fennmaradó országokkal szemben a vámtarifák mértéke árucsoportonként változó 0%, 2%, 5%, 6%, 8%, 10% és 15%. A vámtarifák nagysága összhangban van a WTO ajánlásával. Bővebb információ az albán vámszabályokról a www.dogana.gov.al

A személyes szükségletekre szolgáló tárgyakat vámmentesen lehet be és kivinni. A külföldi és a nemzeti valuta be- és kivitelét nem ellenőrzik.

2.3. Magyar exportot kísérő okmányok (helyi követelmény szerint)

A származási bizonyítványnak, a kereskedelmi számlának, a hajóraklevélnek vagy a légi számlának, és biztosítási bizonylatnak szükséges minden árut kísérni. Albánia követi a WTO előírásokat. Bizonyos termékek forgalomba hozatalához meghatározott bizonyítványok (pl. egészségügyi és állatorvosi stb.), illetve engedélyek (pl. gyógyszerek esetében) megléte szükséges. A helyi szokások megismerése céljából célszerű felvenni a kapcsolatot egy helyi szállítványozóval is.

2.4. Nemzeti szabványok, forgalomba hozatali engedélyek, az azokat kiadó intézmények (pl. elektronikus cikkek, fogyasztási és élelmiszeripari cikkek)

2008. március 5-én lépett hatályba a Szabványozásról szóló Nr. 9870-es számú törvény, mely tartalmazza a törvényi meghatározásokat, célokat, területeket, az érvényben lévő szabványokat www.dogana.gov.al.

Albánia többségében elfogadta a más országokban használatos szabványok alkalmazását. Az ISO és EN az elsődlegesen alkalmazott szabványok.

Albán Szabványügyi Hivatal:
Rruga "Mine Peza", Nr. 143/3, P.O.Box 98
Tirana, Albania
Phone: + 355 4 24 71 76
Fax: + 355 4 24 71 77
Cell: + 355 68 22 35 209
E-mail: nati@dps.gov.al

2.5. Szellemi termékek és szerzői jogok védelme

Az ún. Nemzeti Licenc Központ 2009 májusában történő megnyitásának köszönhetően a licenc engedélyezés folyamata lényegesen leegyszerűsödött, az európai normákhoz igazodik.

2.6. Jellemző, ill. javasolt fizetési módok

A külkereskedelmi ügylet lebonyolítása során általában készpénz vagy átutalás a jellemző. A nagyobb importőrök rendszerint rövid lejáratú, azaz két-három hónapos fizetési halasztást kérnek a megrendeléskor, éppen ezért a szerződés megkötésekor pontosan definiálni kell az átutalási napok számát. Emellett még ismert és alkalmazott okmányos fizetési mód lehet: okmányos inkasszó, csekk, hitellel.

Magyarországon az [Eximbank Rt.](#) ajánl finanszírozási, garancia- és kockázat-megosztási termékeket a magyar vállalkozások exportügyeleteinek elősegítésére

2.7. Piacra jutás javasolt módjai, elosztási csatornák

Az Albániába belépő termékeket maga az exportőr, vagy az általa létrehozott helyi cégen ill. képviseleti irodán, vagy a helyi partnerén, illetve annak képviseleti hálózatán keresztül juttathatja el a végfelhasználóhoz. Az eladás, értékesítés gyakorlata megegyezik a Magyarországon ismert technikákkal.

2.8. Szállítványozás, speciális csomagolási és címkézési előírások, javasolt szállítványozó, fuvarozó cégek

A címke albán nyelven a következő információkat kell, hogy tartalmazza: a termék megnevezését, az importőr teljes címét, a származási országot, a kvantitást/súlyt/tömeget, az összetételt, a gyártás idejét, a lejárat idejét, a vevőre vonatkozó figyelmeztetéseket. A technikailag összetett terméket kísérő okmányok: kezelési utasítások, gyári specifikáció, illetékes szervek elérhetőségei, jótállási lap, minimumgarancia, és más alkalmazható információk. Minden információt le kell fordítani, s evvel el kell látni a terméket a forgalomba való helyezése előtt. Magyarországon az [A&M Kft.-t](#) javasoljuk, mint a balkáni országokra specializálódott szállítványozási és vámügynökségi feladatokat ellátó céget, akik a helyi nyelvet is beszélik.

2.9. Propaganda, hirdetési lehetőségek

A megfelelő hirdetési médium kiválasztásakor a magyar vállalkozók tevékenységi körüktől függően többféle lehetőség közül választhatnak, a disztribúciós technikának megfelelően. Albán nyelven több TV és rádiócsatorna (az állami rádió és köztelevízió, a Radio Televizioni Shqiptar RTSH, az magán A1 Tv és az ALSAT kiemelendő), napi-, vagy hetilap (pl. Gazeta Shqiptare, Korrieri, Shekulli) érhető el.

2.10. Helyi kereskedelmi, üzleti szokások

Albániában a történelmi múltnak köszönhetően az angol nyelv ismerete nem általános, a beszélt idegen nyelvek az olasz és görög. Déli mentalitásuknak köszönhetően általában pontatlanok, késnek a találkozóról, ugyanakkor rendkívül rugalmasak és közvetlenek a külföldiekkel.

2.11. Szerződéskötési tanácsok (pl. alkalmazandó jog)

A rendelés és a pénzügyi teljesítés előtt minden esetben meg kell állapodni:

- a fuvarparitásról (a legáltalánosabb fuvarparitás a FOB paritás)
- a fizetés módjáról (ha halasztott fizetést kér a vevő, akkor a pontosan rögzíteni kell a napok számát)
- a garanciáról (milyen időtartamra szól a garancia, cseregarancia van-e, ha igen, akkor a sérült áru visszaküldésének költségeit melyik fél állja stb.)

Ha a magyar vállalkozó nem rendelkezik elegendő külkereskedelmi tapasztalattal, akkor feltétlenül ajánlott vámügynökség és/vagy helyi ügyvéd szolgáltatásait a szerződés megkötésekor igénybe venni.

2.12. Kiállításokon, vásárokon való megjelenés feltételei, javasolt kiállítások listája, megadva a kiállításokat tartalmazó web oldal címét

A Tiranai Vásár keretein belül számos témában kerülnek megrendezésre vásárok, kiállítások (pl. élelmiszeripar, gyógyszeripar, idegenforgalom stb.). 2009-ben a hosszú kihagyás után jelentek meg újra magyar kiállítók a vásáron, ahol nagyon sikeresen szerepeltek. A Nemzeti Külgazdasági Hivatal a HITA támogatásával 2011.-ben a tiranai Nemzetközi Kiállításon és Vásáron közel 20 magyarországi cég vet részt. A kiállítás ideje alatt, nagy media figyelem mellett, beszállítói forum is megtartásra került.

Tekintettel a Magyar vállalatok körében egyre nagyobb népszerűségnek örvendő őszi vásárra, a HITA várhatóan az idén is támogatást biztosít Magyar cégek megjelenésére.

Az aktuális eseményekről a HITA és a MKIK honlapján kívül, a tiranai Vásár honlapján lehet bővebb információ beszerezni, a www.klikekspogroup.com címen. A megrendezésre kerülő vásárokat általában fórumok, találkozók kísérik, melyek lehetőséget biztosítanak további piaci információk szerzéséhez.

3. Befektetési feltételek

3.1. Beruházás-védelmi és kettős adózást elkerülő egyezmények

Legfontosabb kétoldalú egyezmények:

- Kettős adóztatás elkerülését célzó egyezmény (1996. évi. XCI. Tv)
- Keretmegállapodás a gazdasági szaktárcák között az együttműködésről a gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok fejlesztésének céljával (2006)

3.2. Külföldi befektetések elől elzárt ágazatok, maximum külföldi tulajdonhányad

Minden gazdasági szektor nyitott a külföldi befektetők előtt, a privatizációs kiírástól függően a befektető akár 100%-os részesedést is megszerezhet.

3.3. Vállalatalapítási feltételek (vállalkozási formák, minimum alaptőke, időigény, költségek)

Albániában a külföldieknek külön engedély, jóváhagyás nélkül joguk van gazdasági tevékenységet folytatni. Az albán jogszabályok ezt minden esetben, mindenkor lehetővé teszik. A külföldi befektetéseket támogatás és teljes körű védelemmel illeti meg.

A KKV szektort érintő legfontosabb lépés a cégbejegyzéshez kapcsolódó adminisztratív könnyítés, valamint a kapcsolódó pénzügyi terhek csökkentése volt. 2007-ben több mint 14 ezer új vállalattal 89 755-re nőtt az itt működő gazdasági társaságok száma. A január elejétől életbe lépő változtatások miatt csak 2008 első öt hónapjában 15 ezer új vállalkozást jegyeztek be – a cégbejegyzés egyetlen napot vett igénybe.

A kis-és közepes vállalatok 91%-a legfeljebb négy alkalmazottat foglalkoztat, 84%-uk a szolgáltató szektor tagja, kereskedelemmel és vendéglátással foglalkozik, és csak 16%-uk sorolható a valóban termelő vállalatok közé. Az albániai KKV-k a munkavállalók 33 %-át foglalkoztatják, üzleti tevékenységükkel a GDP 24%-át állítják elő.

A bejegyzett vállalkozások külföldi érdekeltsége tekintetében is meghatározó az olasz és görög jelenlét, amely összesen 60%-ot tesz ki; ez magában foglalja a teljes mértékben vagy részben olasz/görög tulajdonban lévő vállalkozásokat. A KKV-k földrajzi eloszlása igazodik a lakosság területi koncentrációjához – ennek központjai Tirana és Durres.

Az üzleti tevékenység bejegyzésének folyamatára vonatkozó reform a Gazdasági, Kereskedelmi és Energetikai Minisztérium (METE) által tett jelentős könnyítés, amely nyomán a költségek 100 ALL (megközelítőleg 1 euró) összegre csökkentek, továbbá a teljes folyamat (az adó befizetését is és magát a cégbejegyzés folyamatát is) időtartamát egy napra korlátozták

Az üzleti tevékenységre vonatkozó bejegyzési űrlapot szabályozó törvényt a Parlament 2007. május 3-án hozta meg, 29723. számú jogszabály „a Nemzeti Bejegyzési Központról”, melynek megfelelően az intézmény (NRC) a központi közintézmény státusát nyerte el.

A Nemzeti Bejegyzési Központ néhány fontos előnyt biztosít az albániai üzleti tevékenységet folytatók és a külföldi befektetők számára:

- az új üzleti tevékenységek bejegyzési folyamata egyszerűbb, gyorsabb és kevésbé költséges
- adóbejelentés, társadalombiztosítás, egészségügyi biztosítás, és munkaügyi bejelentés – párhuzamosan, egy bejegyzési folyamat keretében lehetséges
- bejegyzési hivatalok nyíltak Albánia szerte, hogy helyben elintézhető legyen az üzleti tevékenység hivatalos bejegyzése
- a Cégnyilvántartáshoz szabad internetes hozzáférés biztosított.

Az üzleti tevékenységek bejegyzése a nemzetközi követelményeknek megfelelően történik: az NRC és az elektronikus bejegyzési eljárás következtében az albániai Cégnyilvántartás nemzetközi szabványoknak megfelelő nyilvántartás. Az új törvény teljesen megfelel az Európai Unió Irányelveinek, és a külföldi üzletemberek valamint az albániai felhasználók számára hozzáférhetővé teszi a Cégnyilvántartást.

Az üzleti tevékenységet segíti a többlépcsős bejegyzési eljárás kiküszöbölésére hozott törvény, amely a Cégbíróságot is bekapcsolva leegyszerűsítette az adminisztratív eljárást. Az NRC nyilvántartási eljárása sokkal egyszerűbb, csökkenti a különböző szolgáltatásokkal járó költségeket és az időt, amelyet egy új vállalkozás bejegyztetése igényel, egy napra korlátozza. Az engedélyek, a melyeket a külön tevékenységi formák igényelnek, a bejegyzés után is szükségesek. Ezek a

változások a továbbiakban még inkább leegyszerűsítik az új üzleti tevékenységek és vállalkozások beindításához szükséges eljárást.

A különböző vállalkozások bejegyzéséhez különböző űrlapok állnak rendelkezésre, és eltérő a bejegyzési folyamat: természetes személy, jogi személy, közkereseti társaság, korlátolt felelősségű társaság, részvényes betéti társaság, hitel- és takarékpénztárak, korlátolt társasági viszony, együttműködés reciprocitásos viszony alapján, külföldi társaságok leányvállalatai, képviselői. A leggyakrabban előforduló vállalkozás a korlátolt felelősségű társaság.

A cégbejegyzéssel kapcsolatos részletes tájékoztatásért megkereshetik az NRC honlapját: www.qkr.gov.al

Az NRC, mint az egyedüli központi adatbázis, országszerte kirendeltségekkel rendelkezik, amelyek az önkormányzati irodák keretében működnek és elektronikus összeköttetésben állnak az NRC központi nyilvántartási adatbázisával. A vállalkozások számára országszerte ezek a hivatalok adatokkal szolgálnak az NRC vállalkozási nyilvántartásából.

Blv. „Gjergj Fishta”, Pall. Shallvareve, Tirana, Albánia
Tel: +355 4 252 886, Fax: ++355 4 222 341
e-mail: info@albinvest.gov.al

3.4. Adórendszer (főbb számok: vállalati nyereségadó, adókedvezmények, ÁFA, személyi jövedelemadó, ingatlanadó, egyéb)

Az albán kormány kifejezetten vállalatbarát, hiszen a vállalati nyereségadót 10%-ra, a forgalmi adó mértékét 20%-ról 17%-ra mérsékelte.

3.5. Beruházási kedvezmények

Az albán kormányzat nagy hangsúlyt fektet a befektetés ösztönzésére, illetve az új munkalehetőségek megteremtésére. Ennek keretében az új munkahelyek teremtésének ösztönzése céljából például az alkalmazottak számától függően bérleti díjkedvezményeket biztosít (5-8 alkalmazott esetében 5%, míg 301-500 alkalmazott esetén ez akár 45% is lehet), illetve a beruházás nagyságától függően 5-30%-os bérleti támogatást nyújt.

3.6. Bankrendszer, finanszírozási lehetőségek, feltételek, javasolt kereskedelmi bankok

A bankrendszer Magyarországhoz hasonlóan kétszintű, az [Albán Nemzeti Bank](#) látja el a jegybanki funkciókat és számos hazai illetve külföldi tulajdonú kereskedelmi bank működik az országban, pl. a Raiffeisen Zentralbank Österreich 2004 áprilisában megvette a legnagyobb albán bankot (Savings Bank), de megtalálhatók itt a Sociétés Générales, és a San Paolo Bank fiókjai is.

3.7. Magyarok munkavállalási lehetőségek

Az eljárás megkezdéséhez az alábbi dokumentumokat szükséges eljuttatni a Belügyminisztérium Migrációs Igazgatóságához:

- az Igazgatóság erre a célra rendszeresített, kitöltött formanyomtatványa,
- a munkaszerződés mindkét fél által aláírt, itteni ügyvéd által hitelesített példánya,
- a munkavállalónak a diploma, vagy egyéb szakképesítést igazoló, a munkakör betöltéséhez szükséges bizonyítványok hitelesített fénymásolata,

- a munkaadónak a tevékenységi körét igazoló bírósági határozata /cégbírósági adatok/ vagy annak hiteles másolata, az útlevelek és szükség szerint a vízumok fénymásolata,
- a munkavállalónak az adóhivatallal, valamint a társadalombiztosítással meglévő szerződéseinek másolata, feltüntetve azok azonosítószáma,
- Magyarországon kiadott és hiteles fordítással ellátott erkölcsi bizonyítvány,
- hivatalos orvosi igazolás annak bizonyítására, hogy a munkavállaló nem fertőző beteg,
- 5 db fénykép.

Nem kell munkavállalási engedélyt kérnie:

- a diplomáciai testületek vagy nemzetközi szervezetek diplomáciai státusban lévő munkatársainak, vagy ezen missziók más külföldi alkalmazottjainak,
- a civil szervezetek vagy egyéb non-profit szervezetek munkatársainak,
- a kétoldalú vagy nemzetközi megállapodások keretén belül Albániába érkező munkavállalóknak,
- a közúti árufuvarozóknak és személyszállítóknak,
- az oktatási vagy tudományos intézmények előadóinak, egyéb kutatóintézetek munkatársainak, illetve kölcsönös ösztöndíj-megállapodások alapján Albániában tartózkodó hallgatóknak,
- a külföldi ügynökség alkalmazásában álló újságíróknak, tudósítóknak,

továbbá az alábbi munkavállalóknak, akik külföldi bejegyzésű cég alkalmazottjaként, esetenként három hónapnál rövidebb időt töltenek Albániában:

- a kereskedelemmel foglalkozó cégek képviselői, vagy az itt megrendezésre kerülő nemzetközi vásárokon kiállítani szándékozó vállalatok munkatársai,
- a nemzetközi közlekedésben, áruszállításban résztvevők,
- a külföldi cég által biztosított gépek, berendezések, egyéb technikai eszközök működtetése, karbantartása, vagy egy albániai vállalat alkalmazottjainak továbbképzése céljával ide érkező külföldi állampolgároknak.

3.8. Bérek és a ráakódó költségek

Nyugdíjjárulék- és biztosítás:

A munkaadó oldaláról: a bruttó bér 15%

A munkavállaló oldaláról: a bruttó bér 9,5%

Egészségügyi biztosítás:

A munkaadó oldaláról: a bruttó bér 1,7%

A munkavállaló oldaláról: a bruttó bér 1,7%

A minimálbér mértékét a 235 számú 2008.02.27-én kelt miniszteri rendelet szabályozza, amely 16 000 ALL-t (kb. 130 euró-t v 177 USD-t) állapít meg. A munkanélküliségi támogatás mértéke változatlanul 5 240 ALL.

3.9. Ipari ingatlanok és irodabérleti árak (egyéb versenyfeltételek pl. energiaárak, stb.)

Gyárak	Minimum díj (ALL/m ² /hó)
Tiranán belül	300
Tirana vonzás körzetében	200
Nagy városon belül	150

Nagy város vonzás körzetében	100
Kis városon belül	100
Kis város vonzás körzetében	50
Irodák, üzlethelyiségek	2500
Olajtárolók, mezőgazdasági raktárak Tiranában, vagy más nagy városban	400 (ALL/ m3/hó)
Olajtárolók, mezőgazdasági raktárak Egyéb lokációban	200(ALL/m3/hó)

Tiranában az irodák árai illetve bérleti díjai jelentős mértékben függnnek a elhelyezkedéstől, illetve az igénybeveendő szolgáltatásoktól (600-3600 USD/m² körüli árak a jellemzőek a vásárlás esetén, 3-45 USD/m² bérlésnél).

Földek bérlésének ára kb. 20%-a az ingatlanbérleti díjaknak.

Albániában az elektromos áramot az állami tulajdonú elektromos művek az Albanian Power Corporation (KESH) biztosítja, az áram erősségétől függően és a felhasznált mennyiséget figyelembe véve 7,5- 12 ALL/KW-t áron.

3.10. Prioritást élvező ágazatok

Mivel a gazdaságban elsősorban nem az árutermelés, hanem a kereskedelem dominál: az ország fogyasztási cikkekből és termelő eszközökből mintegy 75 %-os importra szorul. Az albán építőipar a válság ellenére émg ma is egyike az ország leggyorsabban fejlődő szektorának, amely az elmúlt 6-7 évben a teljes GDP 8%-át tette ki.

3.11. Privatizációs lehetőségek, tenderek

Az albán gazdaság nyitott, a kereskedelem teljes liberalizációjával. A pénzügyi szektor privatizációja ugyan már befejeződött, de egyéb területeken is tervezik a folyamat elindítását. Az elkövetkező időszakban indul el a stratégiai fontosságú szektorokban a magánosítás: bányászat, energiahordozók, olaj és gáz, szállítás. Az Albán Gazdasági Minisztérium honlapján www.mete.gov.al az ezzel kapcsolatos információk elérhetőek.

3.12. Helyi befektetés-ösztönzési szervezetek szolgáltatásai

Az Albinvest – Albán Üzleti és Befektetési Ügynökségtől a külföldről érkező befektetések fejlesztését egy új befektetési ügynökség az **AIDA** vette át 2011. év folyamán www.aida.gov.al.

4. Utazási információk

4.1. Beutazási feltételek, vízumkötelesség

Az albán kormány 2003. május 29-i döntése szerint a magyar **állampolgárok vízum nélkül utazhatnak** be az országba (vagy utazhatnak át az országon). 2007. június 14. óta az EU-tagországok állampolgárai (így a magyar állampolgárok is) **egyszeri belépéssel 180 naponként 90 napig tartózkodhatnak Albániában**. Az útlevélnek a beutazás napjától számítva legalább 6 hónapig kell érvényesnek lenni. 2006. júniusa óta a beutazás érvényes személyi igazolvánnyal is történhet.

A hosszabb idejű tartózkodásra szóló vízumot Albánia budapesti nagykövetségén kell kérelmezni. A magánútlevéllel rendelkező magyar állampolgároknak a határon való belépéskor reptéri érkezésnél fejenként 10 EUR, közúti határátkelőhelyen fejenként 1 EUR adminisztrációs díjat kell fizetniük. A rendelkezés a diplomata vagy szolgálati útlevéllel rendelkezőkre nem vonatkozik. A nem albán rendszámú gépkocsi tulajdonosa vagy üzemeltetője az országban való tartózkodás idejére napi 1 EUR-t köteles fizetni „úthasználati díj” címén az ország elhagyásakor.

4.2. Egészségügyi tudnivalók

Albániában semmilyen különleges egészségügyi kockázattal nem kell számolnunk, kötelező oltás nincs. Az általános higiéniai szabályokat tartsuk be és főként a forró nyári időszakban legyünk még körültekintőbbek. Csapvíz fogyasztása nem ajánlott, helyette inkább ásványvizet igyunk. Mindenképpen ajánlott mindenre kiterjedő utas- és balesetbiztosítás megkötése az utazás időtartamára, mert a két ország között nincs egészségügyi (szociális biztonsági) egyezmény.

Ajánlott klinikák:

"Nene Tereza" Központi Egyetemi Kórház

Tirana, Rruga Dibrës

Tel: + 355 4 2363 001, +355 4 2362 630

Ortodox Klinika

Tirana, Rruga Dibrës 159.

Tel: + 355 4 2360 925, +355 4 2374 804

Katonai Kórház

Tirana, Lagja Laprake

Tel: +355 4 2226 600, +355 4 2355 977

4.3. Szálláslehetőségek, átlagos árak

Albániában a rendszerváltás óta sok új hotel épült. Az európai utasok számára a ***-os kategória már megfelelő, ezekben egy éjszakát kb. 30-50 EUR/fő áron tölthetünk el. Természetesen vannak ennél olcsóbb szálláshelyek is, de azok minősége csak a „legelszántabbaknak” ajánlott. Olcsó lehetőség még a magánszállás, amelyet - ha nincs ismerősünk - valamely helyi utazási irodán keresztül találhatunk. Az árak itt 15 EUR/fő körül mozognak.

Felső kategóriás hoteleket csak Tiranában találunk, a nyaralóhelyeken modern panziókban szállhatunk meg.

A tömegközlekedési eszközök használata számos problémával jár. Nemzetközi vasúti összeköttetése Albániának nincs, a helyi vonatok lassúak és alacsony komfort fokozatúak. Nincs szervezett távolsági buszközlekedés, helyette magántulajdonú kisbuszok szállítják az utasokat az ország minden részében. A nagyobb városokban van taxi, a viteldíj jelentősen olcsóbb, mint hazánkban. Tiranában lehet gépkocsit bérelni akár sofőrrel együtt is. Az utak állapota túlnyomó többségében elmarad az Európa más területén megszokottól, esetenként katasztrofális a számtalan mély kátyú miatt. Nagy esőzések után, főként hegyes terepen, számolni kell földcsuszamlásokkal, úttorlaszokkal.

A közlekedési morál rendkívül rossz. A közlekedés szabályaival a legtöbb autós egyáltalán nincs tisztában. Gyalogosként különösen nagy körültekintéssel kell közlekedni. A városokban vannak kijelölt parkolóhelyek, ezek díja 100-200 lek óránként.

Ajánljuk, hogy az Albániába egyéni útra készülő magyar állampolgárok kiutazásuk előtt tájékozódjanak a magyar Nagykövetségnél az aktuális helyzetről, az egyes körzetekre vonatkozó tudnivalókról. Javasoljuk továbbá, hogy a már Albániában tartózkodó magyarok is bármilyen kérdéssel nyugodtan forduljanak a magyar külképviselethez. Szálláslehetőségek www.albania-hotel.com internet oldalon találhatóak.

4.4.Munkaidő, üzletek, bankok nyitva tartása

Az üzletek általában reggeltől estig, a bankok és posták reggeltől 14 óráig tartanak nyitva. Albánia lakossága tartja a sziesztát, így a nyári időszakban 13-16 óra között minden üzlet és bank zárva tart. Ügyintézésre a délelőtti órák a legalkalmasabbak

4.5.Ünnepek

Január 1-2.	Újév
Március 14.	Nyárnap
Március 22.	Nervruz-nap
Húsvét (változó)	Nagypéntektől húsvét hétfőig (katolikus és orthodox egyaránt)
Május 1.	Nemzeti Ünnepe
Szeptember 8.	Függetlenség napja
Október 19.	Hivatalos nemzeti ünnep - Teréz anya napja
November 28.	Függetlenség napja
November 29.	Felszabadulás napja
December 25.	Karácsony

Ha az ünnep munkaszüneti napra esik, akkor a rákövetkező munkanap minősül szabadnapnak.

4.6. Sürgősségi telefonszámok

129 - Rendőrség
128 - Tűzoltóság
127 - Mentők

4.7. Egyéb

A tengerparti sávban a klíma mediterrán, amely száraz, forró nyarat /esetenként 40 C fok közelében/ és enyhe, csapadékos telet jelent. Ugyanakkor, hasonlóan a többi mediterrán országhoz, a fűtés a legtöbb lakásban, beleértve a szállodákat is megoldatlan. Az olajradiátor használatát a gyakori áramszünet korlátozza. A belső, hegyes vidékeken a tél hideg, havas, a nyár hűvös. Az északkeleti hegyvidéket télen célszerű elkerülni, mivel a gyakori havazások után az utakat borító hó – takarítás hiányában – napokig megbénítja a közlekedést.

A mobiltelefonos hálózatok az ország legnagyobb részében elérhetőek, a lefedettség a távoli hegyvidéki területeken azonban nem teljes.

Albániában a banki szolgáltatások megfelelő színvonalúak. Tiranában és a nagyobb városokban több helyen van pénzjegy kiadó automata, és számos üzletben lehet már bankkártyával is fizetni. Az albán valuta 5, 10, 20, 50 és 100 lekes fémpénzekben, 100, 200, 500, 1000, 2000 és 5000 lekes papírpénzben van forgalomban. A papírpénzek közül több címlet 2-3 féle formában is forgalomban van. Pénzváltás számtalan helyen, minden korlátozás nélkül megoldható.

5. Helyi üzleti szolgáltatások (ajánlott tanácsadó, marketing cégek, ügyvédek, tolmácsok stb.)

Pricewaterhouse Coopers Albania

Tirana
Blvd. Deshmoret e Kombit Twin Towers, Tower 1. /10
Tel: +355 42 242 254
280 423
Fax: +355 42 241 639

Deloitte Albania sh.p.k.

Tirana
Rr. Murat Toplani
Eurocol Center Kati i 8.
Tel: +355 4 277 920
Fax: + 355 4 277 990

KPMG

Tirana
Deshmoret e 4. Shkurtit str. P.O.Box 8264
Tel: +355 4 235 532/3
Fax: +355 4 235 534

Tolmács:

Lector Fordítóiroda www.lector.hu

6. Hasznos linkek

Ország információ:

www.state.gov/p/eur/ci/al/
<https://www.cia.gov/cia/publications/factbook...>
en.wikipedia.org/wiki/Albania
www.inyourpocket.com/country/albania.html
www.albaniantourism.com

A köztársasági elnök honlapja:

www.president.al/english/pub/default.asp

A kormány honlapja:

www.keshilliministrave.al/

A Parlament honlapja:

www.parlament.al/

A Külügyminisztérium honlapja:

www.mfa.gov.al/english/

Pénzügyminisztérium

www.minfin.gov.al

Gazdasági- és Kereskedelmi Minisztérium

www.mete.gov.al

Közlekedési és Hírközlési Minisztérium

www.mpptt.gov.al

Mezőgazdasági-, Élelmiszeripari és Fogyasztási Minisztérium

www.mbumk.gov.al

Turisztikai-, Kulturális-, Ifjúsági és Sport Minisztérium

www.mtkrs.gov.al

Környezetvédelmi-, Erdészeti- és Vízügyi Minisztérium

www.moe.gov.al

Tirana főváros honlapja:

<http://www.tirana.gov.al>

Térképek Albániáról:

www.embassyworld.com/maps/Maps_Of_Albania.html

Térkép Tiranáról:

www.tirana.gov.al/common/images/Harta_3.pdf